

Priprema predškolske djece za školu i razvoj jezičnih sposobnosti

Hižak, Lorena

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:046720>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-12-01**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
ČAKOVEC

PREDMET: METODIKA HRVATSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnice: Lorena Hižak

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Priprema predškolske djece za školu i razvoj
jezičnih sposobnosti**

MENTORICA: izv. prof. dr. sc. Tamara Turza-Bogdan

Čakovec, prosinac 2016.

Sadržaj

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. MEĐUOVISNOST IGRE I UČENJA	4
2.1. Motoričke vještine	4
2.2. Emocionalne vještine	4
2.3. Socijalne vještine	4
2.4. Govorne vještine	4
2.5. Samopouzdanje	4
2.6. Spoznajna razina igre	5
2.7. Društvena razina igre	5
3. KARAKTERISTIKE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	6
3.1. Fizički razvoj	6
3.2. Psihomotorni razvoj	7
3.3. Intelektualni razvoj	8
3.4. Emocionalni razvoj	10
3.4.1. Emocionalna inteligencija	11
3.4.2. Prepoznavanje emocija	11
3.5. Socijalni razvoj	12
4. PREDČITAČKE I PREDPISAČKE VJEŠTINE	12
4.1. Fonološka svijest	12
4.2. Dijaloško čitanje	13
4.3. Što čitati djetetu?	14
5. RAZVOJ JEZIČNIH SPOSOBNOSTI	14
5.1. Razvojne faze u komunikaciji	15
5.2. Javljanje poremećaja izgovora kod djece	17
5.3. RANOJEZIČNE NOVOTVORBE (Nelozgizmi)	18
6. PROVEDENE AKTIVNOSTI ZA RAZVOJ PREDČITAČKIH VJEŠTINA U DJEČJEM VRTIĆU	19
6.1. Igra "Pecanje slova"	19
6.2. Igra „Parovi“	19
6.3. Igra „Memori“	20

6.4. Igra „Slovo po slovo“.....	20
7. ZAKLJUČAK.....	21
8. LITERATURA	22
9. PRILOZI	23
10. KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA.....	25

SAŽETAK

U ovom radu pisala sam o pripremi predškolske djece za školu i o razvoju jezičnih sposobnosti djece. Važno je naglasiti da dijete uči kroz igru. Ono istražuje svijet oko sebe svim svojim osjetilima. Kako bi izgradilo svoje vlastito iskustvo, ono mora pomirisati, dodirnuti, okusiti i čuti. U radu sam navela karakteristike djece predškolskog uzrasta na područjima fizičkog, psihomotornog, emocionalnog i socijalnog razvoja. Prije početka škole, važno je da se razviju predčitačke i predpisačke vještine koje su preduvjet za razvoj čitačkih i pisačkih vještina koje su djetetu iznimno važne za učenje. No, da bi razvijalo te vještine, dijete mora imati uredan govorno-jezični razvoj. U radu sam opisala razvojne faze govora od rođenja do predškolske dobi. U dječjem vrtiću „Smjehuljica“ u Ludbregu provela sam nekoliko aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina u kojima su djeca predškolske dobi iz odgojno obrazovne skupine „Pande“ uživala igrajući se. Aktivnosti su detaljnije opisane u radu.

Ključne riječi: Igra, predškolska dob, karakteristike djece, jezični razvoj

SUMMARY

In this paper I wrote about preparation of preschool children for school and development of language ability with children. It is important to emphasize that the children should learn through games. Children explore the world around with their all senses. In order to build their own experience, children have to smell, touch, taste and hear. Then comes the part about preschool childrens characteristics on the area of physical, psychomotor, emotional and social development. Before the beginning of school, it is important that prereading and prewriting skills are being developed which are precondition for development of reading and writing skills which are very important for the child's learning, in order to develop those skills, the child has to have regular speaking-linguistical development. In this paper I described development phases of speaking from birth to preschool age. In kindergarden "Smjehuljica" in Ludbreg I did a couple of activities for development of prereading skills in which the children of preschool age from educational group "Panda" enjoyed playing with. The activities are described more in the paper.

Key words: game, preschool age, childrens characteristics, language development

1.UVOD

Djeca uče igrajući se. Igra je pravo djece i važna je u njihovom razvoju. Važno je da djetetovo okruženje bude bogato različitim poticajnim materijalima, da odgojitelji u vrtiću prate dječji interes, da ih slušaju, vide i čuju te da u skladu s time organiziraju aktivnosti. Kroz igru dijete razvija vještine na različitim područjima. Puzanjem, provlačenjem, penjanjem ono razvija motoričke vještine. Pjevanjem, recitiranjem, pričanjem ono razvija govorne vještine. U svom okruženju ono gradi socijalne vještine kao i svoje samopouzdanje. Sve te vještine djetetu su potrebne za cijeli život. Igra se djeli na spoznajnu i društvenu razinu. U spoznajnu razinu se ubraja funkcionalna, konstruktivna i simbolička igra, dok se u društvenu ubraja promatranje djeteta, samostalna igra, usporedna i suradnička igra. Svaka od tih vrsta igara detaljnije su opisana u radu. Za djecu predškolske dobi postoje određene karakteristike u područjima razvoja, pa se tako fizički razvoj vidi u porastu težine i visine izvana, no promjene se događaju i na organima i tkivima. Kako bi dijete izdržalo fizičke i psihičke napore u školi, mora doseći određenu razinu fizičkog razvoja. Ono mora biti sposobno regulirati organe za izlučivanje. U psihomotornom razvoju u predškolskoj dobi dijete je spremno za učenje složenijih radnji poput uspravnog hodanja, preskakivanja konopca... Pri tome je važno da dijete ima podršku svojih bližnjih. Dijete predškolske dobi mnogo ispituje, svemu se čudi, uočava veze između stvari i pojava, opaža detalje što znači da intelektualno sazrijeva. Za to je isto tako važna podrška okoline. Prije polaska u školu dijete je steklo emocionalnu stabilnost i kontrolu emocija, isto tako prepoznavanje svojih i tuđih emocija. U igri s vršnjacima dijete uči o pravilima, što će mu uvelike olakšati boravak u školi i daljnjem životu. Predškolsko dijete mora kroz igru usvojiti predčitačke i prepisačke vještine koje su preduvjet za razvoj čitanja i pisanja koje se uči u školi. U predškoli nije potrebno djecu forsirati učenjem pisanja i čitanja zato što to može uzrokovati više štete nego koristi. Od rođenja dijete razvija govor i jezik koji su međusobno povezani. U dječjem vrtiću „Smjehuljica“ provela sam nekoliko aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina. Igre i fotografije opisane su u radu.

2. MEĐUOVISNOST IGRE I UČENJA

Prema Konvenciji o dječjim pravima (1989) igra je pravo djeteta. Kroz igru dijete spontano vježba i razvija svoje kognitivne, emocionalne, motoričke, socijalne komunikacijske i jezične sposobnosti. Nije dovoljno da dijete samo promatra i sluša. Ono gradi svoje iskustvo kroz osjetilo vida, njuha, dodira, ukusa i sluha jer time zadovoljava svoju znatiželju, ali i doživljajima potiče razmišljanje i zaključivanje što je temelj intelektualnog razmišljanja. Za predškolsko dijete igra je glavna aktivnost. Igra postupno napreduje od jednostavnog manipuliranja predmetima do socijalnog simboličkog igranja tijekom kojeg dijete kreira socijalnu situaciju i tako ovladava oblicima ponašanja odraslih. Na nama kao odgajateljima važna je uloga da vidimo i slušamo djecu te da pratimo njihov interes pa u skladu s time stvorimo poticajno okruženje i aktivnosti. Kralj, prof. socijalni pedagog navodi da kroz igru dijete razvija osjećaj sigurnosti, samostalnosti, samokontrole te razvija vještine na svim područjima (Kralj, 2012):

2.1. Motoričke vještine

Kroz motoričke aktivnosti kao što su puzanje, penjanje, provlačenje i bacanje dijete jača koordinaciju pokreta, finu i grubu motoriku.

2.2. Emocionalne vještine

Dijete stječe emocionalne vještine uživanjem u igri, igranjem sa drugom djecom, uči osjećaje i njihovo izražavanje igranjem različitih uloga.

2.3. Socijalne vještine

Dijete kroz igru nauči poštovati pravila, čekati na red i dijeliti. Ono razvija odnose prvo sa svojom obitelji i vršnjacima što doprinosi kasnijoj uspješnoj socijalnoj interakciji.

2.4. Govorne vještine

Pjevanjem, recitiranjem, brojalicama osnažuje se jezično izražavanje.

2.5. Samopouzdanje

Dijete gradi svoje samopouzdanje otkrivanjem, građenjem, ono zaključuje, rješava problem i ostvaruje svoje ciljeve.

2.6. Spoznajna razina igre

Igra predškolskog djeteta može se opažati s obzirom na spoznajnu i društvenu razinu igre (Bačeković-Mitrović, 2013):

- **Funkcionalna igra** je vrsta igre u kojoj dijete nešto koristi i isprobava i tako razvija svoje sposobnosti, tj. funkciju određenog predmeta.
- **Konstruktivna igra** je igra u kojoj se dijete služi predmetima i barata njima s namjerom da nešto stvori.
- **Igra pretvaranja/ simbolička** igra je vrsta igre u kojoj djeca koriste predmet ili osobu kao simbol nečega drugoga (lutka-dijete), te u kojima dijete proživljava svijet odraslih. U ovom obliku djeca mogu zamišljati svoje i tuđe emocije u različitim izmišljenim odnosima i situacijama. Prvi oblici simboličke igre nazivaju se često „kao da“, primjerice dijete se pravi kao da se umiva, kao da kuha, radi svakodnevne aktivnosti. Dijete potom te aktivnosti prenosi na lutku tako da se igra s njom, hrani je, kupa je itd. Ova vrste igre poticajno djeluje na razvoj djetetovih socijalnih vještina i emocionalnog izražavanja.

2.7. Društvena razina igre

- **Promatranje**-dijete gleda druge kako se igraju, no ne uključuje se u igru.
- **Samostalna igra**-ono se samostalno i nezavisno igra i ne približava se drugoj djeci.
- **Usporedna igra**-djeca se igraju jedno kraj drugog sa sličnim materijalima, no ne surađuju.
- **Suradnička igra**-igra u grupi koja je nastala radi postizanja nekog cilja, a postupci djece su usklađeni.

Igra treba biti usmjerena na djetetove interese (Apel i Masterson, 2004). Djetetov odabir igre se mora pratiti i komentirati što ono radi. Takva na dijete usmjerena aktivnost najbolja je za poticanje upotrebe riječi. Djeci nije poželjno nametati aktivnosti za koje ono nije zainteresirano.

3. KARAKTERISTIKE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

3.1. Fizički razvoj

Fizički razvoj vidi se u porastu visine i težine djeteta. Promjene se zbivaju i na tjelesnim organima i tkivima. „Vrše se procesi osifikacije (okoštavanja), sazrijevanje živčanog tkiva i porasta mišićne mase“ (Hitrec, 1991, str. 31). Veći dio kostura (osim lubanje) i muskulature slijede krivulju rasta tjelesne visine koja se smatra krivuljom općeg rasta, dok npr. spolni organi, limfno tkivo, crijeva, potkožno tkivo i mozak imaju svoje specifične krivulje rasta. Fizička razvijenost djeteta mora doseći određenu razinu da bi ono moglo podnijeti tjelesne i psihičke napore koji ga očekuju u školi. Od njih se traži dosta fizičkog napora kao što je put do škole, mirno sjedenje, nošenje školske torbe itd. Uoči polaska u školu djetetove su proporcije kao i kod odraslih ljudi. U odnosu prema trupu glava se smanjila, a noge produžile. Hitrec navodi da je prosječna visina šestogodišnjaka oko 120 cm, a kod djevojčica oko 117 cm. Rast djeteta može se pratiti ako redovitim mjerenjem uspostavimo krivulju rasta. U nju upisujemo podatke mjerenja djeteta svakih šest mjeseci. Tjelesna težina donekle je određena nasljednim faktorima, no vrlo su važne i prehrambene navike i uvjeti dječje prehrane. Prosječna težina šestogodišnjaka iznosi oko 20 kg (dječaci su nešto teži od djevojčica) (Mardešić, 1986). Djeca predškolske dobi počinju mijenjati svoje mliječne zube. To je za njih važan znak zrelosti i prvi ispali zubčić obično se čuva. U predškolskom razdoblju važno je da djeca razviju naviku pranja zubi barem prije spavanja i nakon uzimanja slatkiša. Prije polaska u školu djeca moraju promijeniti navike spavanja radi pohađanja nastave. To im može biti teško dok se ne naviknu na drugačiji tempo. Djeca predškolske dobi bi trebala spavati 9-11 sati noću. Moraju biti sposobna kontrolirati organe za izlučivanje, tj. kontrolu pražnjenja mjehura i crijeva. Većina djece uspostavi tu kontrolu između treće i četvrte godine. Osjetni organi su razvijeni do polaska u školu, no često postoje neki nedostaci koje je prije škole nužno korigirati. Treptanje, trljanje očiju i glavobolje razlog su da dijete ide na pregled kod liječnika. Teško uočavamo gubitak sluha, jedino ako nije izrazitiji. Dijete nam se čini neposlušnim ili čak intelektualno slabije razvijenim, a posrijedi može biti samo lakša naglušost koja mu otežava da jasno čuje govor drugih.

3.2. Psihomotorni razvoj

U prve dvije godine dijete savladava dvije osnovne psihomotorne vještine, a to su hodanje i trčanje (Hitrec, 1991). U predškolskoj dobi spremno je za učenje složenijih radnji kao što je uspravno hodanje, svlačenje i oblačenje, preskakivanje konopca, bacanje lopte itd. Svako dijete ima individualni razvoj motorike koji ovisi o nasljeđu, utjecaju okoline i ishranjenosti. Dijete mora imati podršku i strpljenje svoje okoline, primjerice kod oblačenja i svlačenja ili upotrebe pribora za jelo. Dijete ni uz najupornije vježbanje neće moći usvojiti neku psihomotornu radnju za koju organizam još nije spreman, ali kad dosegne zrelost, onda mu vježbanje omogućava brzo usavršavanje pokreta i poboljšanje spretnosti u njihovu izvođenju (Hitrec, 1991). Nesputana psihomotorna aktivnost djeteta ispunjava ga radošću, zadovoljstvom i samopouzdanjem, razvija samostalnost i poduzetnost, potiče ga na istraživanje okoline i obogaćuje iskustvo. "Dijete će u prvom razredu morati ovladati specifičnim psihomotornim vještinama-čitanjem i pisanjem, koje su bazne vještine daljnog školovanja" (Hitrec, 1991, str. 41). Stoga je vrlo važno da do početka škole stekne dovoljnu spretnost ruke i prstiju, te razvije dovoljnu senzomotornu koordinaciju (usklađivanje pokreta s osjetnim podacima). Mnogi roditelji griješe u tome što prije početka školovanja forsirano uče dijete čitati i pisati u želji da mu olakšaju rad u nastavi. Dijete mora biti okruženo različitim poticajima poput olovki, bojica, flomastera, plastelina, lego-kockica, kamenčića, tjestenina i različitih didaktičko-neoblikovanih materijala. U psihomotornom razvoju djeteta u prve četiri godine dolazi do lateralizacije, tj. uspostavljanja dešnjaštva ili lijevaštva (Hitrec, 1991). Važno je da se dijete prije početka školovanja svrsta u jednu od kategorija lateralnosti, a to su (Hitrec, 1991, str. 41):

- Ljevaštvo-dominira upotreba lijeve ruke, lijevog oka i lijeve noge.
- Ambidekstrija-podjednaka upotreba lijeve i desne strane tijela.
- Prekrižena lateralnost-pri čemu ruka, oko i noga nisu dominantni na istoj strani (npr. desna ruka, lijevo oko i desna noga).

Treba pratiti kojom rukom dijete otvara vrata, kojom nogom prvo stupa na stepenicu, kojom rukom crta, baca loptu itd. Djecu ambidekstere korisno je orijentirati na upotrebu desne ruke. Ako prevježbavanje dijete teško podnosi, treba s time prestati zato što nasilno prevježbavanje može izazvati smetnje govora (mucanje) i čitanja,

nespretnost i nesigurnost, a onda smo učinili više štete nego koristi. Kod ljevaka potrebno je obratiti pažnju na osvjetljenje radne površine tako da svijetlost dolazi s lijeve ili s desne strane.

3.3. Intelektualni razvoj

Dijete do polaska u školu razvije mnoge psihičke funkcije pomoću kojih spoznaje svijet, uočava veze i odnose među stvarima i pojavama koje ga okružuju, rješava probleme i prilagođava se novim i promjenjivim situacijama, razumije značenje oko desetak tisuća riječi, od kojih nekoliko tisuća upotrebljava u vlastitom govornom izražavanju, pamti mnoge priče, pjesmice i opisuje predmete i situacije (Hitrec, 1991). Predškolsko dijete se svemu čudi, postavlja mnoga pitanja i sve želi dodirnuti i probati. Roditelji im to ne smiju braniti. „Ako dijete ne upozna okolinu pomoću svojih osjetila može imati iskrivljenu predodžbu o svijetu“ (Hitrec, 1991, str. 44). Djeca predškolske dobi opažaju, razlikuju i imenuju osnovne boje i nijanse. Do polaska u školu opažaju prostorne odnose, ali ako smo ih naučili riječi koje ih označavaju (desno, lijevo, gore, naprijed, iza, ispod, pored, na...). Vježbati opažanje prostora s djecom možemo tako da npr. na svom crtežu prikazuju jednostavne situacije u prostoru, razgovorom o tome koje sve predmete vide u nekom prostoru i u kakvom su međusobnom odnosu. Dobro je da tražimo od njih da se što preciznije izražavaju. Za usvajanje vještine čitanja i pisanja nužna je razvijenost vidnog i slušnog opažanja. Dijete treba poticati da priča detaljno o nekoj situaciji i pritom ga upozoriti ako je nešto važno propustilo. Slikovnice, različite slagalice, slikovni domino, memori igre za tu dob mnogo su bolja priprema za učenje čitanja i pisanja nego forsirano učenje slova (Hitrec, 1991). Dobro vidno opažanje detalja nužno je za usvajanje čitanja i pisanja jer se brojke i slova razlikuju upravo u detaljima. Mi odgojitelji i roditelji kao govorni modeli moramo točno i razgovijetno izgovarati glasove, čitati i pričati različite priče i pjesmice, te na taj način poticati djecu na pravilan izgovor. Napravimo li promjenu u redosljedu riječi poznate priče, odmah nas ispravljaju. Odgoj pažnje značajna je priprema za školu (Hitrec, 1991). Od djece se u školi očekuje da bude koncentrirano na neku aktivnost od 25-30 minuta, a kasnije i duže. Jedan od pokazatelja pedagoške zapuštenosti djeteta koje kreće u školu jest nepostojanje namjerne pažnje. Takvo dijete teško pamti zato što mu pažnju odvlače nebitne stvari. Mišljenje predškolskog djeteta je egocentrično. To znači da

ono ima teškoće u doživljavanju sebe zasebno od okoline. Njegovo ponašanje, želje, misli okreću se oko njega samoga, a stvari i ljude uspostavlja prema sebi. Sigurno je da je sve onako kako ono vidi i doživljava (Hitrec, 1991).

Psihička zrelost za školu se utvrđuje na dva načina (Hitrec, 1991):

- Psiholog u vrtiću, školi ili domu zdravlja utvrđuje intelektualnu zrelost primjenom testova inteligencije, gdje se djetetov učinak izražava mentalnom dobi (položaj koji dijete ima u skupini vršnjaka u rješavanju niza standardiziranih zadataka koji čine test inteligencije) ili kvocijentom inteligencije.

- **Primjenom posebnih testova zrelosti za školu**

Poželjno je da se djeci koja postignu rezultat slabijeg prosjeka ili granični rezultat odgodi upis za godinu dana. Posebni testovi za školu uključuju ispitivanje inteligencije i sposobnosti razlikovanja oblika, sposobnosti koncentracije, spremnost za rad, koordinaciju oka i fine motorike, zahvaćanje skupova i brojanje. U ovim se testovima težište stavlja na ispitivanje fine motorike, zato što je ona usko povezana s razvojem govora i ostalih viših živčanih funkcija djeteta.

Dvije najčešće dileme u vezi s polaskom u školu, odnosno njegovu odgađanju (Hitrec, 1991):

- **Dijete ima kronološku dob za školu, ali ne pokazuje nikakav interes, govori da ne želi ići, odbija razgovore o školi.**

Ako nema interesa za školu, za učenje čitanja i pisanja potrebno je razmotriti zašto je do toga došlo. Nedostatak interesa često pokazuju djeca koja su odvojena od roditelja, žive u lošim stambenim uvjetima itd., emocionalno nezrela djeca, često kažnjavana djeca, djeca čija se radznalost i samoinicijativa nije podržavala. Nedostatak interesa za školu razlog je za razgovor djeteta s psihologom koji će se konzultirati sa školskim liječnikom, te savjetovati odgodu ili upis.

•Dijete čita, vrlo je radoznalo, ali je mlade, tj. nema kronološku dob potrebnu za polazak u školu.

U ovom se primjeru radi o djeci koja godinu dana prije škole nauče čitati i pisati slova uz pomoć roditelja i starije djece. To su djeca koja su bistrija, no nisu udovoljno zrela u fizičkom i emocionalnom razvoju. Za takvu djecu je u redu da krenu u školu sa svojim vršnjacima. Postoje djeca koja sa tri godine usvoje čitanje i pisanje, pokazujući interes za slova, knjige i enciklopedije. U ovom se slučaju radi o darovitoj djeci, i ako su dovoljno zrela u fizičkom, emocionalnom i socijanom razvoju, što će prethodno provjeriti psiholog i školski liječnik, mogu se ranije upisati u školu. Ako dijete nije zrelo u svim segmentima razvoja, najbolje je da krene u školu sa svojim vršnjacima zato što bi za njega školski zahtjevi bili preteški, ono bi se susretalo sa neugodnim emocijama što bi mu samo otežalo daljnje školovanje i izazvalo frustracije.

3.4. Emocionalni razvoj

„Emocije su svojevrsno „pogonsko sredstvo“ cjelokupnog, a posebno intelektualnog razvoja“ (Hitrec, 1991, str. 61). U predškolskoj dobi normalno je da dijete ne uspijeva držati emocije pod kontrolom. Kod predškolske djece emocije su kratkotrajne, snažne, nestabilne, dijete ne može sakriti ono što osjeća. „Radost, žalost, srdžba i strah su temeljne emocije kod djece, a kroz odrastanje se razvijaju ljubav, ljubomora, zavist, sažaljenje, sram, nelagoda i još mnoge druge“ (Lovrentjev, 2005, str. 45). Emocionalna zrelost za školu podrazumijeva da je dijete steklo emocionalnu stabilnost i kontrolu emocija, određenu razinu tolerancije na frustracije. Emocionalno nezrelo dijete lako gubi motivaciju za učenje, slabo kontrolira svoje postupke i školsku disciplinu teško podnosi što dovodi do socijalne neprihvaćenosti među vršnjacima. Emocionalno zrelo dijete usvojilo je osnovne norme ponašanja, što mu dozvoljava da samostalno zadovolji osnovne potrebe, surađuje s djecom i odraslima i podređuje vlastite želje pravilima i ciljevima grupe (Hitrec, 1991).

3.4.1. Emocionalna inteligencija

Kod pripreme djeteta za školu važna je emocionalna inteligencija što znači da dijete može prepoznati osjećaje drugih ljudi, razumjeti tuđe osjećaje i prvenstveno imati razvijenu sposobnost razumijevanja vlastitih emocija (Likierman i Muter, 2007). Visoko razvijena emocionalna inteligencija čini osobu osjetljivijom prema drugima i daje osnovu za dobro i iskreno prijateljstvo. Dijete mora naučiti da puko ispoljavanje osjećaja nije uvijek emocionalno najinteligentniji način ponašanja. Pri pomaganju djetetu da razumiju stavove i osjećaje drugih vrlo je važan izbor trenutaka i situacija. Dijete mora razumijeti da će povrijediti osjećaje drugog djeteta ako mu kaže da je ono što je napravilo beskorisno ili ružno; ili kad ga netko udari, da to može biti slučajna nezgoda. Te su vještine vrlo važne za uspostavljanje dobrih međusobnih odnosa. Pri emocionalnoj pripremi djeteta za školu, važno je da dijete razumije namjere drugih (Likierman i Muter, 2007).

3.4.2. Prepoznavanje emocija

Najočitiji način na koji prosuđujemo osjećaje ljudi je promatranje njihova izraza lica i govor tijela (Likierman i Muter, 2007). Kako bismo pomogli djetetu da razumije emocije drugih možemo npr. sakupiti fotografije lica iz novina ili nacrtati nekoliko lica koja prikazuju različite osjećaje. Da bude što realnije, možemo staviti izrezana lica na male lutke ili na papiriće omotane oko svojih prstiju. Tada možemo odglumiti različite situacije i prikazati emocije. Možemo djeci pokazati lutke s različitim izrazima lica i pitati ih: „Što mislite kako se lutka osjeća?“ ili „Pokaži mi nekog tko je tužan ili sretan?“. Iz dječjih odgovora saznat ćemo može li prepoznati ili imenovati različite emocije (Likierman i Muter, 2007). Ako djeca mogu prepoznati emocije, možemo igru malo zakomplicirati i pitati ih što bi moglo lutku rastužiti ili obratno. Razumijevanje emocija drugih ljudi važno je za socijalizirano ponašanje. Ako dijete zna što drugo osjeća, moći će se ponašati sukladno toj situaciji. Npr. ako dijete misli da je dijete koje više, ljuto na njega, može se rasplakati, početi vikati i ono na njega ili ga čak udariti. No, ako shvaća da dijete ne više na njega, nego iz nekog drugog razloga, drugačije će postupiti u situaciji (Likierman i Muter, 2007).

3.5. Socijalni razvoj

Korak polaska u školu veliki je korak u socijalnom razvoju djeteta. Ono dolazi u sredinu s mnogo nepoznatih vršnjaka (Hitrec, 1991). Izloženo je novim i nepredvidivim situacijama. U predškolskom razdoblju dijete razvija samopouzdanje oko kojeg se razvija djetetova društvenost. „Predškolsko dijete je obuzeto potvrđivanjem svoje ličnosti, pokazivanjem snage, okretnosti.“ (Hitrec, 1991, str. 70). Ono zahtijeva pažnju da bi nam pokazalo kako je vješto. Naše ohrabrenje ga podržava u želji da nauči, pokaže još više. Pritom ga ne smijemo upozoravati na pogreške koje je učinilo zato što se ono može obeshrabriti i odustati. U igri s vršnjacima dijete uči o pridržavanju društvenih pravila, uočava osobine drugih. To su važne životne lekcije koje će djetetu biti vrlo korisne u školi. Što je dijete više okruženo vršnjacima, to će biti više prilike da upozna reakcije i emocije drugih prema sebi i da nauči kako se treba ponašati da bi ga drugi prihvatili. Dobivajući za dobre postupke pohvalu, a za loše osudu djeca usvajaju kriterije za prosuđivanje postupaka, moralne orijentire (Hitrec, 1991). Usvojene socijalne vještine omogućuju djetetu da bude prihvaćeno u svom okruženju. „Prihvaćeno dijete lakše gradi svoje samopouzdanje, lakše procjenjuje svoje sposobnosti i mogućnosti, pa mnogo spremnije i radosnije prilazi učenju u školi.“ (Hitrec, 1991, str. 75)

4. PREDČITAČKE I PREDPISAČKE VJEŠTINE

Predčitačke vještine razvijaju se u predškolskoj dobi i one su preduvjet za razvoj čitačkih vještina. Predčitačke vještine podrazumijevaju uredan jezično-govorni razvoj, dijete mora imati razvijenu fonološku svijest, povezanost fonema i grafema, tj. glasa i slova. Kako bi usvojilo predvještine čitanja i pisanja ono mora prvo imati uredno razvijen jezično-govorni razvoj, razvoj pažnje, pamćenja, koncentracije, razvijene auditivne i vizualne percepcije.

4.1. Fonološka svijest

Navedeno je nekoliko stupnjeva razvoja fonološke svijesti u djeteta urednog jezično-govornog razvoja, a to su; prepoznavanje i stvaranje rime u dobi od tri do četiri

godine, prepoznavanje i segmentacija slogova između četvrte i pete godine, prepoznavanje prvog glasa u riječi u dobi od pet i pol godina, rastavljanje riječi na glasove i sastavljanje u smislene cjeline-riječi u dobi od šest godina, stvaranje veze glas-slovo sa šest i pol godina, sposobnost stvaranja novih riječi dodavanjem, oduzimanjem ili premještanjem glasova u riječima sa navršenih sedam godina (Andrešić i sur., 2010). Iste autorice navode i nekoliko preduvjeta za nesmetan razvoj predvještina čitanja i pisanja a to su uredan jezično-govorni razvoj, sposobnost razumijevanja onoga što govori, govora drugih, razumijevanje sadržaja priče koji i samo može prepričati, izgovor glasova do šeste godine mora biti uredan, rečenica uredne gramatičke strukture, lako uči pjesmice, stvara i uočava rimu, dobro pamti pjesmice, priče, slike, događaje, ima urednu pažnju i koncentraciju, motorički je spretno, pokazuje interes za čitanje i pisanje (Andrešić i sur., 2010). Mi kao odgojitelji moramo stvoriti poticajnu okolinu za dijete, biti pravilan govorni model što znači da naš govor mora biti jasan, pravilan, jednostavne rečenične strukture. Dobro je da se djeci često čita, da im se organiziraju aktivnosti i igre za razvoj svijesti o strukturi govora i pisanog jezika. Najvažniju ulogu u tom razvoju imaju roditelji kojima mi na tom putu moramo pomoći i savjetovati ih.

4.2. Dijaloško čitanje

Razvoj govora u djeteta poboljšava se dijaloškim čitanjem (Čudina-Obradović, 1996). Od djeteta se prvo traži imenovanja stvari i bića, pa svojstva i funkcije i na kraju se od djeteta traži bogatiji odgovor. Jednostavna razina čitanja slikovnice uključuje postavljanje poticajnih pitanja koja započinju sa „što“ i potiču dijete na samostalan govor. Izbjegavaju se pitanja koja traže odgovor „da“ ili „ne“ ili samo pokazivanje slike. Zatim uključuje ponavljanje odgovora kako bi dijete znalo da je ispravno odgovorilo. Dijete ne smijemo upozoravati na pogrešku, svaki djetetov oblik samostalnog govora treba poticati i pohvaliti. Uvijek trebamo prihvatiti ako dijete tokom čitanja skrene pažnju na dio slike, iz toga može nastati produktivan razgovor. Čitanje mora biti zabavno i odvijati se poput igre (Čudina-Obradović, 1996). Složenija razina čitanja slikovnica podrazumijeva postavljanje širih pitanja, npr. „Što sve vidiš na ovoj stranici?“. Dijete će vjerojatno dati siromašan odgovor koji mi najprije pohvalimo pa dodajemo dodatna pitanja kako bi obogatili prethodni odgovor. Svaki djetetov odgovor moramo ponoviti, ali u malo složenijem obliku.

Naravno, sve to uz puno šale i u opuštenoj atmosferi. Djeca predškolske dobi uživati će u proučavanju složenijih likovnih sadržaja s mnogo elemenata i likova u akciji. Kad dijete preraste slikovnice prelazimo na pričanje dužih priča. Dijaloško čitanje neće imati ulogu poticanja samo govora, nego i poticanje djeteta da izmisli kraj priče, traži drugačija rješenja ili priču preseli u drugo vrijeme ili prostor. Mora se poštivati djetetovo zanimanje za zbivanje u priči i ostaviti vrijeme za razgovor nakon čitanja priče što je korisno za usvajanje moralnih dvojbi i plemenitog ponašanja. Korisna vježba za razvoj čitačkih i predčitačkih vještina je često slušanje, čitanje i ponavljanje jednostavnih pjesmica u rimi, hrabrenje djeteta da predvidi završetak u rimi, da nadopunjuje stihove rimom i da pamti rimu (Čudina-Obradović, 1996).

4.3. Što čitati djetetu?

Još jedan važan segment pri čitanju slikovnice je odabir slikovnice. Kič-slikovnice nisu dobre za čitanje djeci zato što su slike u njoj lako prepoznatljive, u svim slikovnicama loše kvalitete su iste pa postaju šablona. Tekst je vrlo loš i besmisleni. Tim slikovnicama autor nije naznačen. Nasuprot tome, slikovnice čiji je tekst napisao pisac za djecu, a ilustracije potpisao slikar možemo nazvati kvalitetnom slikovnicom. Prepoznaje se po bogatom i maštovitom likovnom sadržaju, daje kratku i jasnu poruku. Djeci je dobro čitati bajke zato što moraju shvatiti razliku između dobra i zla, odnosno da dobro uvijek pobjeđuje zlo. Dječje enciklopedije potiču djecu na traženje novih i zanimljivih informacija (Čudina-Obradović, 1996).

5. RAZVOJ JEZIČNIH SPOSOBNOSTI

Švicarski lingvist Ferdinand de Saussure (1922, 2000) rekao je da su govor i jezik međusobno povezani, ali nisu istovjetni. „Jezik je organizirani sustav znakova i kao takav ponajprije je društvena tvorevina, dok je govor praktična realizacija jezika, odnosno jezik u uporabi“ (Pavličević-Franić 2005). Jezici kojima čovjek govori dijele se na jezike koji se usvajaju, najčešće materinski jezik u ranome djetinjstvu koji se usvaja spontano u obiteljskom okruženju i jezik koji se uči u institucijama odgojno-obrazovnog sustava (Pavličević-Franić, 2005). Dijete, da bi usvojilo jezik

mora imati uredan kognitivni razvoj, sposobnost učenja jezika te razvijene govorne i slušne organe.

5.1. Razvojne faze u komunikaciji

Već od šestog do osmog tjedna života dijete se počinje glasati i oponašati govor svoje okoline, najčešće roditelja, a možda i ranije još u utrobi. Postoje zanimljiva dokumentirana iskustva roditelja (Posokhova, 2008). Primjerice, majka je nakon šestog mjeseca trudnoće, kada je fetusov sluh razvijen, čitala slikovnicu „svojem truhu“ prije odlaska na počinak. Beba je nakon rođenja najviše voljela slušati upravo tu priču. Razvojne faze u komunikaciji dijele se na predjezično ili predlingvističko razdoblje koje traje od rođenja do prve godine života i na jezično ili lingvističko razdoblje koje traje do tri i pol godine, iako jezik usvajamo kroz cijeli život (Pavličević-Franić, 2005). Uredno predjezično razdoblje važan je preduvjet za kasniji govorno-jezični razvoj djeteta. Predgovorno razdoblje traje od rođenja do drugog mjeseca života. To je faza fiziološkog krika i refleksivnog glasanja (Posokhova, 2008). Beba uzdiše, plače kada osjeća nelagodu i na taj način komunicira s okolinom. U kriku dominiraju zvukovi slični samoglasnicima. U ovoj fazi dijete uspostavlja kontrolu nad intenzitetom glasa, kontrolu visine glasa i na kraju, kontrolu pokreta govornih organa u usnoj šupljini. Nakon toga, počinje razdoblje komunikativnog glasanja koje traje od drugog do petog mjeseca. U toj fazi pojavljuje se smijeh i gukanje. Dojenče počinje ovladavati intonacijom. Glasovi gukanja se približavaju standardnim govornim glasovima. Beba počinje reagirati na govor. U toj fazi vrlo je važno s bebom ostvarivati bogatu emotivnu interakciju (Posokhova, 2008). Nakon komunikativnog glasanja započinje faza vokalizacije koja traje od petog do osmog mjeseca života. U tom razdoblju razvija se vokalni sustav. Pojavljuje se brbljanje i glasovne igre. Dijete ovladava složenijim kretnjama jezika u usnoj šupljini pa se pojavljuje početno slogovno glasanje. Otprilike od osmog do dvanaestog mjeseca dijete počinje ponavljati isti slog (pa-pa, ma-ma) za koje roditelji pogrešno misle da imaju određeno značenje. Ono usvaja prvo prednje i srednje otvorenike (i, e, a), a zatim stražnje (o, u). Redoslijed usvajanja zatvorenika je obrnut. Prvo se usvajaju stražnji zatvorenici (m, t, d, k, g, p, b), a zatim oni koji se tvore u prednjem djelu usta (Pavličević-Franić, 2005). Oko prve godine života dijete prelazi u jezičnu ili verbalnu fazu. Pojavljuju se prve prave riječi i dijete usvaja prve

jezične elemente a to su intonacija i ritam materinskoga jezika. Dijete najprije ovladava fonemskim (glasovnim) sustavom (zvučni i bezvučni zapornici, otvornici, strunjci i slivenici) (Pavličević-Franić, 2005). Izgovor otvorenika formira se između druge i treće godine, a izgovor zatvorenika razvija se do devete i desete godine života (Stančić i Ljubešić, 1994). Od dvanaestog do osamnaestog mjeseca dijete govori jednosložnu ili dvosložnu riječ kao što je „papa“ koja ima značenje da je dijete gladno. Takvo izražavanje djeteta naiva se „tepanje“. U razdoblju od osamnaestog do dvadeset i četvrtog mjeseca dijete usvaja vrste riječi (imenice i glagole, pridjeve, zamjenice i brojeve). Na kraju druge godine života dijete spontano počinje stvarati rečenicu, povezivajući dvije riječi. Na primjer, „Daj auto.“. Nakon dvije godine u rečenicu dodaje još jednu riječ. Dijete veže riječ za predmet koji mu je u tom trenutku privlačan, no ta pojava nestaje kako se djetetov fond riječi proširuje. Autorica Pavličević-Franić predlaže da se pomoću ove tablice prati dinamika djetetovog razvoja govora. Može nam poslužiti kako bi na vrijeme shvatili da dijete zaostaje u govornom razvoju. Mi kao odgojitelji moramo savjetovati roditelje da i oni prate razvoj govora, i ako postoji i najmanja sumnja da dijete zaostaje, uputiti ih stručnjacima, logopedima. U tablici je prikazan rast fonda riječi u djece do četvrte godine prema Bülleru (Posokhova, 2008).

DOB	NAJMANJI BROJ RIJEČI	NAJVEĆI BROJ RIJEČI
12 – 14 MJESECI	3	58
15 – 17 MJESECI	4	232
18 – 20 MJESECI	44	383
21 – 23 MJESECI	67	707
27 – 30 MJESECI	171	1509
3 – 4 GODINE	598	2346

Tablica 1. „Rast fonda riječi u djece do četvrte godine“

Tijekom četvrte i pete godine rečenične strukture trebale bi biti raznovrsnije i kompleksnije. Rečenice trebaju sadržavati više od jednog glagola, na primjer „Hoću sada ići!“ (Apel i Masterson, 2004). U toj dobi izgovor glasova je sve tečniji. Dijete možda ne može izgovoriti glas r, ali vjerojatno može s, z, š, ž, i č. Osim bogatijeg djetetovog rječnika, ono proširuje značenja već otprije poznatim riječima (riječ prvi može biti prvi broj, prvo slovo u knjizi, prvi u redu čekanja itd.). Dijete je sposobno održati teme razgovora i prelaziti s teme na drugu temu, a to je važna društvena jezična vještina koju dijete koristi. Razumije uzročno-posljedične odnose u priči. Razvoj govora i izgovora glasova kod svakog je djeteta individualan. Dijete motorički i akustički jednostavnije glasove usvaja prije, a one kompliciranije kasnije. Izgovorne norme za pojedine glasove okvirno možemo pratiti pomoću tablice (prema Vuletić, 1990).

PRAVILAN IZGOVOR GLASOVA:	OČEKUJEMO KOD DJETETA U DOBI OD:
A E I O U P B T D K G M N V L F H J	3 – 3, 5 GODINA
S Z C LJ NJ R	4 – 4, 5 GODINA
Š Ž Č Dž Đ Ć	5 – 5, 5 GODINA

Slika 2. „Tablica izgovornih normi za pojedine glasove i glasovne skupine“

5.2. Javljanje poremećaja izgovora kod djece

„Poremećaj izgovora obuhvaća odstupanja u govoru u kojima dijete, zbog različitih razloga, ne može pravilno izgovoriti neke glasove, međusobno ih zamjenjuje ili sasvim izostavlja, nepravilno izgovara slogove ili cijele riječi, dok mu je fond riječi dovoljno bogat, a i sam govor je gramatički pravilan“ (Posokhova, 2008, str. 49). Mogu ga uzrokovati vidljiva organska odstupanja u građi organa koji sudjeluju u artikualciji glasova, a to su usne, jezik, nepce, čeljust, zubi kao i nedovoljna pokretljivost govornih organa. Uzrok odstupanja može biti slabo razvijen fonematski sluh pa ih radi razlikovanja akustični bliskih glasova dijete zamjenjuje u govoru. Poremećaj izgovora može uzrokovati i djetetu najbliža okolina u kojoj djete odrasta sa nepravilnim govornim uzorom koji dijete oponaša. Isto tako uzrok može biti odrastanje djeteta u socijalno i pedagoški depriviranoj okolini. Postoje i poremećaji

koji su popraćeni poremećajima izgovora, na primjer, cerebralna paraliza, zaostajanje u intelektualnom razvoju i jos mnogi drugi. Ako uočimo neka odstupanja u razvoju govora kod djeteta potrebno je savjetovati se sa stručnjakom-logopedom koji će pomoću specijaliziranih metoda i postupaka pomoći djetetu (Poshokova, 2008). Važno je da u tom prevladavanju poteškoće dijete ima podršku najbližih. Ono u svojoj okolini mora imati pravilan govorni model, ne smijemo ga ispravljati, niti mu se rugati. Dijete je potrebno motivirati za dolazak kod logopeda, pohvaliti njegov trud i aktivno se uključiti i podržati rad logopeda.

5.3. RANOJEZIČNE NOVOTVORBE (Nelogizmi)

Djeca započinju s usvajanjem standardnog jezika polaskom u vrtić ili školu. Dijete prije toga poznaje dijalekt svog kraja pa ne poznaje norme standardnog jezika. „Postoje tri odrednice usvajanja hrvatskog jezika a to su komunikacijska polifunkcionalnost, okomita višejezičnost i dječji nelogizmi“ (Pavličević-Franić 2005, str. 55). Pri usvajanju jezičnog znaka nastoje pravilno usvojiti izraz i sadržaj. Pri tom prevladava tzv. logika govora koja se odvija kada dijete treba usvojiti gramatiku govora (Pavličević-Franić, 2005). Stvaranjem i uporabom novotvorenica širi se polje jezične inovacije koje je u skladu s gramatičkim pravilima, provjerava se jezik i načini njegova funkcioniranja što pridonosi daljnjem usvajanju jezika. Te novotvorenice, dokaz su da dijete zna lingvistički razmišljati te mu pomažu u kasnijoj fazi usvajanja jezika. Inovacijski leksemi (riječi) nastaju kao posljedica razlike između gramatike govora koje dijete tek treba naučiti i logike govora. Nastaju primjenom usvojenog izraza u drugačijem kontekstu. Riječ istog izraza ima različita značenja u standardnom hrvatskom jeziku, a različita u individualnom kontekstu. Tu razliku vidimo u tvorbi mocijskih parova (Pavličević- Franić, 2005). Na primjer dijete je ostvarilo mocijski par konj-konjica, pri čemu je dijete usvojilo izraz jezičnog znaka riječi konjica, no nema sadržaj koji očekujemo u standardnom jeziku (konjaništvo), već dijete koristi u značenju ženskog konja. Česta je pojava da dijete od imenice muškog roda tvori imenicu ženskog roda (svinja-svinjac). Dijete izrazom svinjac ne naziva nastambu za svinje, već naziv za mušku svinju, odnosno nerast. Do sad sam pisala o inovacijskim leksemima, a sad prelazimo na inovacijske gramateme koji su također dječje novotvorenice koje nastaju primjenom gramatičkog pravila (Pavličević-Franić, 2005). Važnu ulogu u tome ima djetetova dob i kognitivne sposobnosti. Motivirano dijete predškolske i rane školske dobi bez poteškoća će se

snaći u rješavanju jezičnih problema. Prema imenskom mocijskom paru žaba-žabac će nastati gramatem zmijac po mocijskom paru zmija-zmijac, medo-medica, gospođa-gospođin i još mnogi drugi.

Te novotvorenice ukazuju na razliku između logike i gramatike govora. Njihovim stvaranjem i uporabom djetetu se otvara put ka daljnjem učenju gramatike standarnog jezika (Pavličević-Franić, 2005).

6. PROVEDENE AKTIVNOSTI ZA RAZVOJ PREDČITAČKIH VJEŠTINA U DJEČJEM VRTIĆU

Slijedi pregled nekoliko aktivnosti koje sam provela u praktičnom radu s djecom predškolske dobi u dječjem vrtiću „Smjehuljica“ u Ludbregu, u listopadu, 2016. godine. Aktivnosti sam provela u odgojno-obrazovnoj skupini u kojoj se nalazi trideset i dvoje djece predškolske dobi pod nazivom „Pande“. Aktivnosti služe za razvoj predčitačkih vještina što podrazumijeva razvoj spoznaje veze između fonema i grafema i raščlabmbe riječi na glasove.

6.1. Igra “Pecanje slova“

Naljepnice jednostavnih i kratkih pojmova zalijepila sam na plastične čaše. Od kutije za cipele izradila sam „more“ u kojem „plivaju ribice“. Djeca su pomoću „ribičkog“ štapa sa magnetom vadila slova iz kutije i stavljala slova u čašu na kojoj je naljepnica koja završava tim slovom. Prethodno su riječi glasno izgovarali kako bi lakše prepoznali zadnji glas.

Reakcije djece na igru: Ova igra privukla je najviše djece. Bilo im je malo teže prepoznati zadnji glas u riječi, no kroz igru će i to savladati.

6.2. Igra „Parovi“

Iz kartona sam izrezala kartice i na njih zalijepila različite naljepnice. Sve kartice postavljene su licem prema dolje. Dijete podiže dvije kartice, glasno izgovara riječi koje su prikazane na sličicama te odlučuje jesu li riječi istog početnog slova. Ako jesu dijete zadržava par za sebe, a ako nisu vraća kartice na kup.

Reakcije djece na igru: Djeca su si međusobno pomagala, činilo mi se da im je igra vrlo zanimljiva. Rekli su mi da takvu igru nisu nikad igrali.

6.3. Igra „Memori“

Izrezala sam kartice iz kartona i na neke kartice zalijepila slova, a na neke različite sličice. Dijete kao i u prethodnom zadatku podiže dvije kartice, glasno izgovara riječ sa sličice i ako je izvučena sličica koja započinje izvučenim slovom dijete je pronašlo par.

Reakcije djece na igru: Djeca su bez poteškoća prepoznala početno slovo uživajući u igri.

6.4. Igra „Slovo po slovo“

Iz kolaža sam izrezala sva slova abecede i na plakat napisala riječi sa najviše četiri slova i iznad riječi zalijepila sam različite fotografije. Pričvrstila sam špagu u ravnini djece na koju su ona vješala slova pomoću štipaljki i pokušala složiti riječi sa plakata.

Reakcije djece na igru: Impresioniralo me to što su djeca bez problema prepoznala sva slova abecede i s lakoćom sastavila zadane riječi. Nakon nekog vremena zanemarili su riječi s plakata i izmišljala i sastavljala nove riječi međusobnim pomaganjem.

Mislim da su ove aktivnosti u djeci pobudile interes za daljni razvoj predčitačkih vještina. Najvažnije od svega je da su djeca uživala, zabavljala se i usvajala potrebna znanja i vještine za daljni život kroz igru.

7. ZAKLJUČAK

Vrlo je važno da djeca prije škole razviju vještine koje će im pomoći pri učenju u školi kao što su slušna percepcija, vizualna percepcija, razvoj pažnje, pamćenja i koncentracije i uredno razvijen govorno-jezični razvoj što utječe na razvoj predčitačkih i predpisačkih vještina. Djetetova okolina mora biti bogato opremljena različitim poticajima. Odgojitelji prate interes djeteta, te na osnovu toga provode različite aktivnosti kroz koje djeca razvijaju svoje vještine. Aktivnosti moraju biti realizirane kroz igru, dijete ne smije imati osjećaj da uči. U dječjem vrtiću „Smjehuljica“ provela sam nekoliko aktivnosti za razvoj fonološke svijesti, tj. razvoj predčitačkih vještina. Naravno, te aktivnosti odvijale su se kroz nekoliko igara koje su djeca samostalno birala. Igre su bile izmišljene na način da budu djeci zabavne, ali da ipak kroz njih razvijaju vještine. Primjerice, igrom „slovo po slovo“ dijete razvija sposobnost rastavljanja riječi na glasove i sastavljanja u smislene cjeline. Igra „parovi“ kod djece razvija prepoznavanje prvog glasa u riječi, dok kroz igru „memori“ dijete razvija sposobnost prepoznavanja zadnjeg glasa u riječi. Primijetila sam da djeca veselo sudjeluju u aktivnostima te si međusobno pomažu, čekaju na red te tako razvijaju i socijalne vještine i emocionalne vještine.

8. LITERATURA

1. Andrešić, D., Benc Štuka N., Gugo Crevar, N., Ivanković, I., Mance, V., Mesec, I., Tambić M. (2010). *Kako dijete govori? Razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi; Priručnik za roditelje, odgojitelje, pedijatre i sve koji prate razvoj djece.* Zagreb: Planet Zoe d.o.o.
2. Apel, K., i Masterson J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do šeste godine: od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti-potpuni vodič za roditelje i odgojitelje.* Lekenik: Ostvarenje.
3. Bačeković-Mitrović, S. (2013). *Odrasli i igra djece.* Zagreb: Alfa d.d.
4. Čudina-Obradović, M. (1996). *Igrom do čitanja: Igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja u djece od 3. do 10. godine.* Zagreb: Školska knjiga.
5. Hitrec, G. (1991). *Kako pripremati dijete za školu.* Zagreb: Školska knjiga.
6. Likierman, H. i Muter, V. (2007). *Pripremite dijete za školu; Kako osigurati da dijete uspješno započne školovanje.* Pušćine; Ostvarenje.
7. Lovrentjev, A. (2005). *Priprema, pozor, škola: savjetnik i vodič za roditelje čija djeca polaze u osnovnu školu.* Zagreb: Obord.
8. Mardešić D. i sur. (1986). *Pedijatrija.* Zagreb: Školska knjiga.
9. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova na adresi <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/multi-org-inicijative/ujedinjeni-narodi/konvencija-o-pravima-djeteta/> (7. 11. 2016.)
10. Pavličević-Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike: razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika.* Zagreb: Alfa.
11. Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba na adresi <http://www.poliklinika-djeca.hr/aktualno teme/zasto-je-igra-vazna-za-razvoj-djece/> (7. 11. 2016).
12. Posokhova, I. (2008). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece; priručnik za roditelje.* Pušćine: Ostvarenje.
13. Saussure, F. (1922, 2000). *Tečaj opće lingvistike.* Zagreb: Aretresor naklada, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
14. Stančić, V., Ljubešić M. (1994). *Jezik, govor, spoznaja.* Zagreb: Hrvatska sveučilišna naknada.

9. PRILOZI

Slika 1. „Slovo po slovo“

Slika 2. „Pecanje slova“

Slika 3. Igra „parovi“

Slika 4. Igra „slovo po slovo“

Slika 5. Igra „slovo po slovo“

10. KRATKA BIOGRAFSKA BILJEŠKA

Zovem se Lorena Hižak. Imam dvadeset i dvije godine. Rođena sam 17. srpnja 1994. godine u Bjelovaru. Živim u Hrženici, selu nedaleko grada Ludbrega. Svoje osnovnoškolsko obrazovanje stekla sam u Osnovnoj školi „Sveti Đurđ“. Sudjelovala sam u različitim izvannastavnim aktivnostima kao što su pjevački zbor, svirala sam tamburicu u KUD-u „Juraj Lončarić“ u Hrženici. Završetkom osnovne škole, upisala sam Srednju školu u Prelogu, smjer Turističko-hotelijerski komercijalist. Nakon uspješno položene državne mature, upisala sam preddiplomski sveučilišni studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, odsjek u Čakovcu. Marljivim radom uspjela sam položiti sve propisane ispite. Trenutno volontiram u Dječjem vrtiću „Smjehuljica“ u Ludbregu. Tijekom rada sa djecom, pronašla sam se u tom životnom pozivu i radujem se daljnjem radu.